

POSTANOWIENIE

Dnia 26 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mariusz Załucki

w sprawie z powództwa A. [...] spółki z o.o. w W.
przeciwko Skarbowi Państwa - Głównemu Inspektorowi Farmaceutycznemu
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 26 maja 2022 r.,
na skutek skargi powoda o wznowienie postępowania w sprawie I CSK 121/18
zakończonych wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2019 r.,

- 1. na podstawie art. 267 *Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej* zwraca się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z następującym pytaniem prawnym:
„Czy w świetle art. 47 *Karty Praw Podstawowych* w zw. z art. 19 ust. 1 i 2 *Traktatu o Unii Europejskiej* środek zaskarżenia znany niektórym systemom prawa Państw Członkowskich UE, w postaci możliwości żądania wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem na skutek wydania orzeczenia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdzającego naruszenie standardów konwencyjnych, jest w sprawach cywilnych niezbędnym elementem prawa do skutecznej ochrony sądowej, w sytuacji gdy system prawny Państwa Członkowskiego przewiduje inny**

środek prawny służący ochronie sądowej praw strony postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem?”

- 2. odracza rozpoznanie sprawy do czasu udzielenia odpowiedzi przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej na pytanie prawne.**

UZASADNIENIE

I. Sąd odsyłający

1. Sąd Najwyższy Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie
Izba Cywilna

II. Strony postępowania głównego i osoby, które je reprezentują

2. Powódka (Skarżąca): *A. Sp. z o. o. w W.*
reprezentowana przez: adwokat M. W.
3. Pozwany: *Skarb Państwa - Główny Inspektor Farmaceutyczny w Warszawie*
reprezentowany przez: Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej

III. Przedmiot sporu w postępowaniu głównym

4. Sąd Najwyższy powziął wątpliwości dotyczące wykładni wskazanych w pytaniu prawnym (prejudycjalnym) przepisów prawa Unii Europejskiej po analizie treści skargi *A. sp. z o.o. w W.* o wznowienie postępowania cywilnego zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej z 25 marca 2019 r., sygn. akt I CSK 121/18, w którym Sąd Najwyższy rozpoznawał skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 30 października 2017 r., sygn. akt I ACa 1016/16.
5. Sprawa została wszczęta pozwem z 20 stycznia 2014 r., wniesionym do Sądu Okręgowego w Warszawie, w którym *A. sp. z o.o. w W.* (powódka) wniosła

o zasądzenie od *Skarbu Państwa – Głównego Inspektora Farmaceutycznego w Warszawie* kwoty 37.242.220,00 PLN (wraz z ustawowymi odsetkami) tytułem odszkodowania.

6. Wyrokiem z 8 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie o sygn. akt I C 79/14 oddalił powództwo oraz ustalił, że powódka ponosi koszty procesu w całości. Z wyrokiem tym nie zgodziła się powódka i zaskarżyła go apelacją. Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 30 października 2017 r. w sprawie o sygn. akt I ACa 1016/16 apelację oddalił i zasądził od powódki koszty postępowania. Powódka skierowała więc do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną, która została przyjęta do rozpoznania a następnie oddalona wyrokiem Sądu Najwyższego z 25 marca 2019 r., sygn. akt I CSK 121/18.

7. Kolejno *A. sp. z o.o. w W.* złożyła skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zarzucając, że w wydaniu wyroku Sądu Najwyższego z 25 marca 2019 r. uczestniczyły osoby niemające przymiotu niezawisłych i bezstronnych sędziów z uwagi na ich powołanie z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w ocenie skarżącej wadliwie z punktu widzenia standardów konstytucyjnych, konwencyjnych i traktatowych.

8. Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z 3 lutego 2022 r. w sprawie *A. Sp. z o. o. w W. przeciwko Polsce* (skarga numer 1469/20) stwierdził że naruszenia w procedurze powołania siedmiu sędziów do Izby Cywilnej Sądu Najwyższego, w tym trzech sędziów, którzy rozpatrywali sprawę skarżącej spółki, były tak poważne, że naruszały samą istotę prawa skarżącej spółki do „sądu ustanowionego ustawą” na mocy art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Stwierdził też, że skład Izby Cywilnej Sądu Najwyższego, który rozpatrywał sprawę skarżącej spółki, nie był „sądem ustanowionym przez prawo”. W związku z powyższym, uznał iż doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w tym zakresie.

9. W ślad za w/w wyrokiem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka *A. Sp. z o. o. w W.* wniosła 2 maja 2022 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego: 6 maja 2022 r.) skargę o wznowienie postępowania przed Sądem Najwyższym zainicjowanego

skargą kasacyjną a zakończonemu prawomocnym wyrokiem Sądu Najwyższego z 25 marca 2019 r. z uwagi na treść w/w orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

IV. Powody, które skłoniły sąd odsyłający do zastanowienia się nad wykładnią prawa UE

10. W tych okolicznościach Sąd Najwyższy powziął przedstawione poniżej wątpliwości w zakresie wykładni przepisów prawa Unii Europejskiej, wymagające wypowiedzi Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w ramach procedury pytań prejudycjalnych. Polskie prawo cywilne procesowe, jako prawo państwa członkowskiego UE i jednocześnie członka Rady Europy, nie przewiduje bowiem możliwości wznowienia postępowania cywilnego zakończonemu prawomocnym wyrokiem na skutek wydania orzeczenia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka.

11. Sama instytucja wznowienia postępowania cywilnego jest szczególnym instrumentem eliminowania z obrotu prawnego wadliwych orzeczeń, stanowiącym wyjątek od zasady prawomocności oraz ochrony praw nabytych stron procesu cywilnego. Wyjątkowość tej instytucji wiąże się ze skutkiem, do którego prowadzi, tj. podważeniem stabilności prawomocnych orzeczeń w sprawach cywilnych. Wznowienie postępowania jest instytucją stanowiącą swoisty kompromis między potrzebą stabilności orzeczeń prawomocnych a koniecznością zapewnienia prawidłowego wymiaru sprawiedliwości. Sytuacje uzasadniające wznowienie postępowania powstają wobec ujawnienia się po uprawomocnieniu się merytorycznego orzeczenia szczególnych okoliczności świadczących, że uchybia ono praworządności ze względu na wadliwość popełnioną w toku postępowania lub przy wydawaniu orzeczenia kończącego to postępowanie (por. M. Mrowicki, *Wznowienie postępowania karnego na podstawie rozstrzygnięcia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, Warszawa 2020, s. 244).

12. Sądowe stosowanie prawa, ze względów gwarancyjnych, znamionuje najwyższy stopień uregulowania, co oznacza, że dopuszczalne są jedynie

czynności procesowe wyraźnie przewidziane w ustawie. W odniesieniu do przestrzegania podstawy procesowej korzystania z nadzwyczajnego środka zaskarżenia (a takim środkiem jest właśnie skarga o wznowienie postępowania), a następnie także podstawy samego orzekania przez sąd nie ma miejsca na jakąkolwiek dowolność. Gwarancyjny charakter procesu cywilnego sprawia, że normy, które ten proces regulują, inaczej niż w prawie cywilnym materialnym, zasadniczo mają charakter imperatywny (uchwała 7 sędziów SN z 30 listopada 2010 r., III CZP 16/10). W konsekwencji, wznowienie postępowania cywilnego możliwe jest tylko w przypadkach przewidzianych w ustawie.

13. Skarga o wznowienie postępowania cywilnego jest odrębnym i swoistym środkiem prawnym, gwarantującym stronom możliwość wzruszenia prawomocnego orzeczenia oraz doprowadzenia do przywrócenia stanu sprzed wydania tego orzeczenia na podstawach wyznaczonych przez ustawodawcę. Jej celem jest oddanie sprawy pod osąd w granicach określonych podstawami skargi o wznowienie postępowania.

14. Polski kodeks postępowania cywilnego (ustawa 17 listopada 1964, tekst jednolity: Dziennik Ustaw z 2021 r., poz. 1805; dalej jako: k.p.c.), jako jedyna ustawa procesowa regulująca podstawy wznowienia postępowania cywilnego w Polsce, nie wymienia jednak takiej podstawy prawnej wznowienia postępowania cywilnego jak wydanie przez Europejski Trybunał Praw Człowieka wyroku, w tym wyroku stwierdzającego naruszenie art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, jak to ma miejsce w niniejszej sprawie. Dopuszczalność skargi o wznowienie postępowania jest natomiast warunkowana w polskim prawie procesowym oparciem jej na jednej z taksatywnie wymienionych w ustawie podstaw, a dopuszczalność wznowienia rzeczywistym wystąpieniem takiej podstawy. Katalog przyczyn umożliwiających skuteczne zaskarżenie orzeczenia taką skargą jest zamknięty. Ten środek prawny przewidziano na wypadek ściśle określonych uchybień proceduralnych, które odznaczają się dużym ciężarem gatunkowym. Uważa się przy tym, iż podstawa umożliwiająca wznowienie postępowania nie może być wywiedziona z przepisów przez ich wykładnię rozszerzającą czy wnioskowanie w drodze analogii.

15. W uchwale 7 sędziów z 30 listopada 2010 r., III CZP 16/10, Sąd Najwyższy stwierdził, że wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w którym stwierdzono naruszenie prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez sąd, zagwarantowanego w art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, nie stanowi w polskim prawie procesowym podstawy wznowienia postępowania cywilnego. Orzeczenie to było rozwinięciem wcześniej wyrażanych przez Sąd Najwyższy poglądów, w tym m.in. w postanowieniu z 19 listopada 2006 r., V CO 16/05, a także aprobatą dla poglądów wyrażanych w polskiej doktrynie prawa procesowego (np. T. Zembrzuski, *Wpływ wyroku ETPC na dopuszczalność wznowienia postępowania cywilnego*, Europejski Przegląd Sądowy 2009, nr 2, s. 12-19). Stanowisko to, na gruncie prawa polskiego, wspiera analiza norm procesowych, ze szczególnym zaakcentowaniem zasady prawomocności orzeczeń sądowych i zasady pewności obrotu prawnego (M. Manowska, *Wznowienie postępowania w procesie cywilnym*, Warszawa 2008, s. 139-144; P. Grzegorzcyk, *Skutki wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w krajowym porządku prawnym*, Przegląd Sądowy 2006, nr 6, s. 3). Nie jest to jednak pogląd podzielany powszechnie, o czym jedynie przykładowo świadczy choćby odrębny pogląd wyrażony także przez Sąd Najwyższy (jeszcze przed podjęciem uchwały przez skład 7 sędziów SN) w postanowieniu z 17 kwietnia 2017 r., I PZ 5/07.

16. W sytuacji procesowej jak ta w niniejszej sprawie, gdzie strona wniosła o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Najwyższego, na skutek wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka stwierdzającego naruszenie standardu konwencyjnego w postępowaniu jakie toczyło się przed Sądem Najwyższym, zdaniem Sądu odsyłającego, z uwagi na brzmienie przepisów polskiego prawa procesowego, a zwłaszcza art. 410 § 1 k.p.c. w zw. z art. 399 § 1, 401, 401[1], 403 i 404 k.p.c., z których wynika konieczność odrzucenia skargi o wznowienie postępowania nieopartej na ustawowej podstawie, skargę strony należałoby odrzucić.

17. Skarżąca w niniejszej sprawie nie zgadza się jednak z tym stanowiskiem, a podnoszone przez nią argumenty, m.in. w postaci możliwego pozbawienia obywateli i innych stron procesu gwarancji skutecznej ochrony sądowej na skutek

wyłączenia możliwości wznowienia postępowania po wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka skłoniły Sąd odsyłający do zastanowienia się nad wykładnią polskich przepisów w duchu prawa UE.

18. W tym kontekście zauważyć należy, iż zazwyczaj w sytuacji gdy ustawodawca, tak jak się to dzieje w polskim prawie cywilnym procesowym, nie przewidział możliwości wznowienia postępowania po wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a możliwość taka nie wynika wprost z norm prawa międzynarodowego (tak jak ma to miejsce w niniejszej sprawie), brak jest podstaw normatywnych do takiego wznowienia, zwłaszcza gdy strona może poszukiwać ochrony sądowej za pomocą innego środka prawnego. Takie środki prawne, jak np. powództwo odszkodowawcze, są w poszczególnych systemach prawnych, w tym w prawie polskim, dopuszczalne, a skorzystanie z nich pozwala zagwarantować stronie możliwość ochrony jej słusznego interesu. Dlatego często uważa się, że sprawiedliwe rozpatrzenie sprawy, o którym mowa w art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności musi uwzględniać zasadę pewności prawa, której pochodną jest powaga rzeczy osądzonej (*res iudicata*). W tym świetle niedopuszczalne jest ponowne rozpoznawanie i rozstrzyganie sprawy, która została już prawomocnie osądzona. Przyjęcie *res iudicata* służy w takiej sytuacji pewności prawa i unikaniu wznowiania sporów „o to samo”.

19. Z tego powodu państwa, których porządek prawny nie zawiera możliwości wznowienia postępowania na skutek wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przewidują inne środki prawne, alternatywne możliwości uzyskania restytucji (*restitutio in integrum*). Tak dzieje się w dużej części państw członkowskich UE, w tym w Polsce, ale także w Słowenii, Austrii, Irlandii, Grecji, Cyprze, Niderlandach czy Czechach, gdzie – jak można sądzić - *res iudicata* jest wartością cenioną najwyżej i gdzie ustawodawca tradycyjnie nie widzi praktycznych powodów, aby przyjmować zmiany umożliwiające wznowianie spraw w wyniku ustaleń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Często powoływanym w tym zakresie uzasadnieniem jest to, że to państwo pozostaje odpowiedzialne za naruszenie praw podstawowych i może być zobowiązane do naprawienia poniesionej szkody; mechanizm kompensacyjny ma zaś być bardziej efektywny

i - co ważniejsze - nie wymaga naruszenia ostateczności wyroków sądów krajowych (por. K. Pilkov, *Reopening Cases Following Judgements of the European Court of Human Rights: Room For a European Consensus?*, *Access to Justice in Eastern Europe* 2022, nr 4, s. 18).

20. Taki mechanizm kompensacyjny możliwy jest w np. prawie polskim, a strona której prawa zostały naruszone w postępowaniu cywilnym, które to naruszenie zostało następnie stwierdzone w orzeczeniu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, może po wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z tego mechanizmu skorzystać i np. wytoczyć stosowne powództwo o odszkodowanie przeciwko Skarbowi Państwa. W prawie polskim zasady odnoszące się do możliwości dochodzenia odpowiedzialności odszkodowawczej zostały przy tym szczegółowo określone w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 22 września 2015 r., w sprawie SK 21/14, co jest m.in. konsekwencją obowiązywania w Polsce przepisu art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji RP. W przywołanym orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego przesądzono m.in. że wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka może stanowić prejudykat otwierający drogę do dochodzenia odpowiedzialności odszkodowawczej na zasadach ogólnych. W ten sposób w prawie polskim osiągnięty został cel w postaci nienaruszalności powagi rzeczy osądzonej oraz bezpieczeństwa stosunków cywilnoprawnych pomiędzy stronami, przy jednoczesnym zapewnieniu stronom stosownej restytucji. Dodać przy tym trzeba, iż w Polsce pojawia się też pogląd wedle którego w obowiązującym stanie prawnym dopuszczalne jest wznowienie postępowania cywilnego po wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, jeżeli tylko stwierdzone w nim naruszenia można zakwalifikować jako jedną z ustawowych przesłanek wznowienia (por. A Wróbel, uwaga 57 do art. 46, [w:] *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Tom II. Komentarz do artykułów 19-59*, red. L. Garlicki, Warszawa 2011, s. 397). Stanowisko to jest w sumie oczywiste, jednak nie rozwiązuje problemu, zwłaszcza że ustawowe podstawy wznowienia postępowania mogą być rozumiane inaczej przez sąd krajowy i Europejski Trybunał Praw Człowieka, a tym samym prowadzić do jeszcze większej niepewności w związku z potrzebą ścisłej interpretacji ustawowych podstaw wznowienia postępowania cywilnego.

21. Całkowicie odmiennie wygląda jednak sytuacja prawna w tych systemach prawnych państw członkowskich UE, gdzie ustawodawca przewidział wprost możliwość wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania po wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Tak dzieje się na przykład w prawie procesowym niemieckim, gdzie do tamtejszego porządku prawnego wprowadzono w 2006 r. do ustawy *Zivilprozessordnung* przepis § 580 ust. 8, wedle którego możliwe jest wznowienie postępowania cywilnego gdy Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdzi naruszenie Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności lub jej protokołów i wyrok opiera się na tym naruszeniu. Do czasu wejścia w życie tego przepisu uważano tam jednak m.in., że brak stosownego rozwiązania ustawowego wyklucza możliwość wznowienia postępowania w takim wypadku (zob. np. F. Selbmann, *Anpassungsbedarf der Regelungen zur Wiederaufnahme des Verfahrens an die Vorgaben der EMRK*, *Zeitschrift für Rechtspolitik*, 2006, nr 4, s. 124-126) i postulowano zmianę stanu prawnego.

22. Obecnie, poza prawem niemieckim, możliwość wznowienia postępowania po wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w państwach UE przewiduje m.in. jeszcze prawo procesowe cywilne w Bułgarii, Estonii, Portugalii, Rumunii, na Litwie czy Słowacji. W niektórych z tych państw (np. w Bułgarii i Estonii) istnieje jednak *expressis verbis* ustalona hierarchia pomiędzy wznowieniem postępowania z ewentualnym ponownym rozpatrzeniem sprawy a odpowiedzialnością państwa. W Bułgarii prawo procesowe cywilne otwiera dostęp do ponownego rozpatrzenia sprawy tylko wtedy, gdy jest to konieczne do naprawienia doznanej krzywdy (art. 303 bułgarskiego kodeksu postępowania cywilnego). W Estonii, chociaż prawo procesowe cywilne formalnie zapewnia możliwość żądania wznowienia postępowania przed sądem krajowym, to jednak pierwszeństwo przyznaje się dochodzeniu roszczeń z tytułu odpowiedzialności odszkodowawczej nad ponownym rozpatrzeniem sprawy (§ 7 ust. 1-21 estońskiej ustawy o odpowiedzialności państwa).

23. Rozbieżność prawa państw członkowskich UE w kontekście możliwości wznowienia postępowania cywilnego zakończonego prawomocnym wyrokiem sądu krajowego na skutek wydania orzeczenia przez Europejski Trybunał Praw

Człowieka stwierdzającego naruszenie standardu konwencyjnego, w postępowaniu toczącym się uprzednio przed sądem krajowym, to stan prawa procesowego cywilnego, który oddala państwa członkowskie UE od realizacji zasady współodpowiedzialności państw członkowskich Rady Europy za funkcjonowanie jednolitego systemu ochrony praw człowieka. Samo wykonywanie wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka jest jednak procesem skomplikowanym, a środki służące wykonaniu wyroków mogą m.in. obejmować konieczność zmiany prawa, jak też konieczność zmiany praktyki jego stosowania (por. A. Bodnar, *Wykonywanie orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Polsce. Wymiar instytucjonalny*, Warszawa 2018, s. 21 i n.). Nie zawsze jednak jest to konieczne, a czasami wystarczające są inne środki. Temu służyć może m.in. mechanizm odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa.

24. Na tle opisanego problemu wznowienia postępowania, gdzie krzyżuje się rola ustawodawcy i sądów, brak odpowiednich przepisów pozwalających na wznowienie postępowania – jak można sądzić - wzmacnia rolę sądów. To bowiem do nich należy zapewnienie poszkodowanemu innych, alternatywnych środków naprawienia naruszenia jego praw, o ile ten odpowiednio sformułuje stosowne roszczenia. Na tym tle jednak można sobie m.in. wyobrazić sytuację, w której dla zapewnienia wykonywania orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nastąpiłaby w państwach członkowskich UE nie znających podstawy prawnej wznowienia postępowania cywilnego na skutek wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zmiana praktyki poprzez zmianę interpretacji przepisów regulujących instytucję wznowienia postępowania. W tym kierunku, jak można sądzić, zmierza *Zalecenie Komitetu Ministrów dla państw członkowskich Rec(2000)2 w sprawie ponownego rozpatrywania lub wznawiania pewnych spraw na poziomie krajowym na skutek wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka* (przyjęte 19 stycznia 2000 r.) oraz raport przygotowany w ramach Rady Europy: *Reopening of Domestic Judicial Proceedings Following the European Court's Judgements*, Strasbourg 2022, <https://www.coe.int/execution>). Do tego jednak, zdaniem Sądu odsyłającego, konieczne byłoby stworzenie ku temu podstawy, jaką w warunkach funkcjonowania UE mogłoby być orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, z której to sąd krajowy mógłby

wywieść, iż dotychczas istniejące przepisy krajowej ustawy procesowej powinny być interpretowane w kierunku możliwości wznowienia postępowania cywilnego (por. też wyrok Sądu Konstytucyjnego Federacji Rosyjskiej z 26 lutego 2010 r., nr 4-П). Dodać przy tym w tej mierze należy jednak, iż sam Europejski Trybunał Praw Człowieka nie ma w tym zakresie jednolitych poglądów (por. wyrok z 14 grudnia 2021 r. *Melgajero Martinez de Abellanos* przeciwko *Hiszpanii* (skarga nr 11200/19); wyrok z 1 grudnia 2020 r. *Guðmundur Andri Ástráðsson* przeciwko *Islandii* (skarga nr 26374/18)).

25. Zdaniem Sądu odsyłającego, kwestia wznowienia postępowania cywilnego po wydaniu wyroku przez Europejski Trybunał Praw Człowieka jest jednym z najważniejszych i wciąż nierozstrzygniętych problemów dotyczących miejsca Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w krajowym porządku prawnym państw członkowskich UE. Istnieje przy tym wątpliwość czy konieczność wprowadzenia możliwości wznowienia postępowania cywilnego może być wymagana także wskutek stosowania prawa europejskiego. Sąd odsyłający zauważa w tej mierze, iż np. w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 11 grudnia 2007 r. w sprawie C-161/06 (*Skoma-Lux s.r.o.* przeciwko *Celní ředitelství Olomouc*) nakreślono taki kierunek interpretacyjny, wskazując na obowiązek wprowadzenia mechanizmów, które umożliwiłyby kwestionowanie ostatecznych rozstrzygnięć krajowych naruszających prawa podstawowe, co może sugerować dalszy rozwój prawa europejskiego w tym kierunku. Nie mniej jednak, w wyroku z 29 lipca 2019 r. w sprawie C-620/17 (*Hochtief Solutions AG Magyarországi Fióktelepe* przeciwko *Fővárosi Törvényszék*) Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazał, iż prawo UE nie zobowiązuje do wzruszania prawomocnych wyroków, które okazują się niezgodne z prawem UE.

26. W tych okolicznościach, dla jednolitości prawa UE, zdaniem Sądu odsyłającego konieczne jest rozstrzygnięcie przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej kwestii czy tego rodzaju wznowienie postępowania o jakim mowa w pytaniu prawnym (prejudycjalnym) stanowi niezbędny element zapewnienia stronom postępowania cywilnego skutecznej ochrony sądowej w państwach członkowskich UE. Odpowiedź na to pytanie pozwoli Sądowi odsyłającemu nadać

bieg w sprawie skargi o wznowienie postępowania zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Najwyższego.

V. Pytanie prawne (prejudycjalne)

27. Zdaniem Sądu Najwyższego opisana sytuacja rodzi wątpliwości w zakresie wykładni przepisów prawa Unii Europejskiej, zwłaszcza art. 19 ust. 1 i 2 *Traktatu o Unii Europejskiej* odczytywanego w świetle art. 47 *Karty Praw Podstawowych*, wymagające wypowiedzi Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w ramach procedury pytań prejudycjalnych. Rozstrzygnięcie przedstawionych w pytaniu prawnym wątpliwości Sądu Najwyższego ma przy tym znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy toczącej się przed Sądem Najwyższym, gdyż zostanie usunięta niepewność co do sposobu zapewnienia skutecznej ochrony sądowej w sytuacji wydania orzeczenia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdzającego naruszenie standardów konwencyjnych w sprawie cywilnej zakończonej prawomocnym wyrokiem sądu państwa członkowskiego UE.

28. Z uwagi na rozbieżności w systemach prawnych państw członkowskich UE co do wznowienia postępowania cywilnego zakończonego prawomocnym wyrokiem ze względu na wydania orzeczenia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdzającego naruszenie standardów konwencyjnych, Sąd Najwyższy uważa, iż przed nadaniem w niniejszej sprawie dalszego biegu skardze powódki o wznowienie postępowania cywilnego konieczne jest uprzednie rozstrzygnięcie dopuszczalności wznowienia tego postępowania w takim wypadku i przesądzenie przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej czy w świetle standardów traktatowych środek zaskarżenia znany niektórym systemom prawa państw członkowskich UE, w postaci możliwości żądania wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem na skutek wydania orzeczenia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdzającego naruszenie standardów konwencyjnych, jest w sprawach cywilnych niezbędnym elementem prawa do skutecznej ochrony sądowej, w sytuacji gdy system prawny państwa

członkowskiego przewiduje inny środek prawny służący ochronie sądowej praw strony postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem.

29. Innymi słowy, Sąd odsyłający zastanawia się, czy art. 19 ust. 1 i 2 *Traktatu o Unii Europejskiej* odczytywany w świetle art. 47 *Karty Praw Podstawowych* może prowadzić do wniosku, że żądanie wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem na skutek wydania orzeczenia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdzającego naruszenie standardów konwencyjnych, jest w sprawach cywilnych niezbędnym elementem prawa do skutecznej ochrony sądowej państw członkowskich UE.

VI. Stanowisko Sądu Najwyższego co do odpowiedzi, jakiej należałoby udzielić na postawione pytanie prejudycjalne

30. Regulacje krajowego prawa procesowego zapewniające możliwość wznowienia postępowania na skutek wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – jak często się wskazuje - mogą okazać się w praktyce o tyle wątpliwe, iż katalog możliwych przyczyn wznowienia musi uwzględniać zasadę pewności prawa oraz fakt, że naruszenie standardu konwencyjnego najczęściej ma miejsce na skutek wykładni prawa krajowego polegającej na rozminięciu się przez sąd krajowy z rozumieniem postanowień Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w ustalonym orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Przepis art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności poprzestaje na wyznaczaniu europejskich standardów rzetelnego procesu, a jego rolą nie jest trwałe określenie konkretnych nieprawidłowości, które dawałyby ewentualną podstawę do wznowienia postępowania.

31. Systemy prawne poszczególnych państw członkowskich UE są różne, a naruszenie Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności jest możliwe do stwierdzenia tylko w odniesieniu do danej sytuacji. Ten otwarty charakter zbioru okoliczności mogących doprowadzić do naruszenia prawa do rzetelnego procesu zdaje się być nie do pogodzenia z koniecznością

stanowienia zamkniętego katalogu przyczyn wznowienia postępowania, który na ogół – dla pewności prawa – tak jest kształtowany w poszczególnych ustawach procesowych cywilnych.

32. Nadto, skarga o wznowienie postępowania nie ma służyć ujednocianiu orzecznictwa sądów krajowych. Tymczasem wprowadzenie tego rodzaju podstawy prawnej do ustawy procesowej cywilnej państw członkowskich UE zmierzałoby w tym kierunku, co w konsekwencji wychodziłoby poza kompetencje Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i mogło ingerować m.in. w kompetencje Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Innymi słowy, niezbędność wznowienia postępowania cywilnego w państwach członkowskich UE po wyroku Europejskiego trybunału Praw Człowieka doprowadziłaby do sytuacji, w której rzeczywiste znaczenie orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dalece wykraczałoby poza jego konwencyjne kompetencje.

33. Zauważyć trzeba także, iż w praktyce zdarza się, że pierwotnym źródłem naruszenia Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności jest krajowa regulacja ustawowa niedająca się pogodzić z Europejską Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Europejski Trybunał Praw Człowieka wprawdzie nie ma kompetencji do badania zgodności ustaw krajowych z Europejską Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, lecz w praktyce taka kontrola dokonuje się pośrednio. Wówczas dla zapewnienia standardu konwencyjnego zmiana rzeczonyj regulacji krajowej może być niezbędna. Jeżeli jednak sędzia krajowy prawidłowo zastosował przepisy krajowe, to w takiej sytuacji wydaje się, iż nie powinno być mowy o wznowianiu postępowania. Skarga o wznowienie postępowania nie służy bowiem m.in. także dostosowywaniu krajowego porządku prawnego do standardu konwencyjnego. Europejski Trybunał Praw Człowieka nie orzeka w przedmiocie konwencyjności określonych przepisów prawa krajowego tylko bada zachowanie państwa traktowanego jako całość pod kątem naruszeń standardów konwencyjnych (praw człowieka).

34. Jak można sądzić, w/w okoliczności trzeba mieć na uwadze przy kreowaniu katalogu przesłanek wznowienia postępowania w prawie krajowym. Generalnie zaś

rzecz ujmując, problematyka wznowienia postępowania cywilnego po orzeczeniu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zdaje się w związku z tym być immanentnie związana z krajowym porządkiem prawnym i regułami procesowymi, które ze względu na odmienne tradycje i potrzeby konkretnych państw mogą w poszczególnych państwach członkowskich być ukształtowane odmiennie (por. A. Csaki, *Die Wiederaufnahme des Verfahrens nach Urteilen des Europäischen Gerichtshofs für Menschenrechte in der deutschen Rechtsordnung*, Münster 2008, passim).

35. Stabilność orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych, w których biorą udział również i inne strony niż występujący do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z żądaniem stwierdzenia naruszenia standardu konwencyjnego w zakończonym prawomocnie postępowaniu przed sądem krajowym, które opierają swoją sytuację prawną w zaufaniu do prawomocnych rozstrzygnięć, przemawia raczej za przyjęciem stanowiska, iż wznowienie postępowania nie jest niezbędnym elementem prawa do skutecznej ochrony sądowej. Celem zasady stabilności prawomocnych orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych jest bowiem ochrona zaufania do obowiązującego porządku prawnego państwa członkowskiego UE oraz zapewnienie stronom ochrony nabytych przez nie praw. Podmioty te, działając w zaufaniu do prawomocnego orzeczenia sądowego, mogły już bowiem ukształtować swoją sytuację prawną w sposób, który jest nie do pogodzenia z ewentualnym wznowieniem prawomocnego orzeczenia po wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (w praktyce zazwyczaj następującego kilka lat po wydaniu prawomocnego wyroku przez sąd krajowy). Prawomocność zabezpiecza sytuację prawną jednostki i stanowi przeszkodę dla dalszego postępowania w prawomocnie zakończonej sprawie, z uwagi m.in. na konieczność zachowania ekonomii procesowej, jednolitości i przewidywalności orzecznictwa, pewności stosunków prawnych, czy kształtowania postaw pożądaných z punktu widzenia porządku prawnego.

36. Wagę prawomocności orzeczenia sądowego wydanego w postępowaniu cywilnym i jego skutki prawne dostrzega w swoim orzecznictwie także Europejski Trybunał Praw Człowieka (por. wyroki z 28 października 1999 r. *Brumarescu przeciwko Rumunii* (skarga nr 28342/95), § 50, 62; z 10 kwietnia 2001 *Sablon*

przeciwko *Belgii* (skarga nr 36445/97), § 86; z 23 lipca 2003 r. *Ryabykh* przeciwko *Rosji* (skarga nr 52854/99), § 51; z 30 listopada 2010 r. *Urban* przeciwko *Polsce* (skarga nr 2316/08), § 66). Jak wskazuje się w doktrynie, Trybunał nakazuje interpretować pojęcie prawa do rzetelnego procesu sądowego (wyrażone w art. 6 ust. 1 Konwencji) w powiązaniu z preambułą Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, zgodnie z którą, istotną częścią wspólnego dziedzictwa i tradycji państw-stron jest zasada rządów prawa. To z niej wynika m.in. zasada pewności prawnej, uniemożliwiająca kwestionowanie prawomocnego orzeczenia sądowego definitywnie rozstrzygającego sprawę co do istoty. Zasada pewności prawnej wymusza tym samym poszanowanie prawomocności i powagi rzeczy osądzonej (M. Mrowicki, *Wznowienie postępowania karnego na podstawie rozstrzygnięcia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, Warszawa 2020, s. 247). Sąd odsyłający pogląd ten podziela.

37. Z tych względów, zdaniem Sądu odsyłającego, w świetle art. 47 *Karty Praw Podstawowych* w zw. z art. 19 ust. 1 i 2 *Traktatu o Unii Europejskiej* środek zaskarżenia znany niektórym systemom prawa państw członkowskich UE, w postaci możliwości żądania wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem na skutek wydania orzeczenia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdzającego naruszenie standardów konwencyjnych, **nie jest** w sprawach cywilnych niezbędnym elementem prawa do skutecznej ochrony sądowej, zwłaszcza w sytuacji gdy system prawny państwa członkowskiego przewiduje inny środek prawny służący ochronie sądowej praw strony postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem. Taki środek jak wznowienie postępowania cywilnego na skutek wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka jest dopuszczalny, ale jego dopuszczalność jest immanentnie związana z krajowym porządkiem prawnym i regułami procesowymi, które ze względu na różnorodne tradycje i potrzeby konkretnych państw mogą w poszczególnych państwach członkowskich UE być ukształtowane odmiennie. Zapewnienie stronie w krajowym porządku prawnym środków prawnych pozwalających na ochronę sądową jej praw w inny sposób niż poprzez wznowienie postępowania cywilnego zakończonego prawomocnym wyrokiem sądu jest wystarczające dla zapewnienia jej prawa do sądu, rozumianego także w świetle

regulacji konstytucyjnych danego kraju członkowskiego UE, w tym – w przypadku Polski – w świetle art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

VII. Właściwe przepisy prawa krajowego i prawa UE

1) Przepisy krajowe mogące mieć zastosowanie w sprawie

38. **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej** z 2 kwietnia 1997 r. (Dziennik Ustaw z 1997 r., nr 78, poz. 483):

Art. 45.

1. Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

Art. 77.

1. Każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej.

2. Ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw.

39. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - **Kodeks postępowania cywilnego** (tekst jednolity: Dziennik Ustaw z 2021 r., poz. 1805)

Wznowienie postępowania

Art. 399.

§ 1. W wypadkach przewidzianych w dziale niniejszym można żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem.

§ 2. Na podstawie określonej w art. 401¹ postępowanie może być wznowione również w razie zakończenia go postanowieniem.

Art. 400.

Niedopuszczalna jest skarga o wznowienie od wyroku orzekającego unieważnienie małżeństwa lub rozwód albo ustalającego nieistnienie małżeństwa, jeżeli choćby jedna ze stron zawarła po jego uprawomocnieniu się nowy związek małżeński.

Art. 401.

Można żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności:

- 1) jeżeli w składzie sądu uczestniczyła osoba nieuprawniona albo jeżeli orzekał sędzia wyłączony z mocy ustawy, a strona przed uprawomocnieniem się wyroku nie mogła domagać się wyłączenia;
- 2) jeżeli strona nie miała zdolności sądowej lub procesowej albo nie była należycie reprezentowana bądź jeżeli wskutek naruszenia przepisów prawa była pozbawiona możliwości działania; nie można jednak żądać wznowienia, jeżeli przed uprawomocnieniem się wyroku niemożność działania ustała lub brak reprezentacji był podniesiony w drodze zarzutu albo strona potwierdziła dokonane czynności procesowe.

Art. 401¹.

Można żądać wznowienia postępowania również w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.

Art. 403.

§ 1. Można żądać wznowienia na tej podstawie, że:

1) wyrok został oparty na dokumencie podrobionym lub przerobionym albo na skazującym wyroku karnym, następnie uchylonym;

2) wyrok został uzyskany za pomocą przestępstwa.

§ 2. Można również żądać wznowienia w razie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, albo wykrycia takich faktów lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

§ 3. (uchylony).

§ 4. Można żądać wznowienia, jeżeli na treść wyroku miało wpływ postanowienie niekończące postępowania w sprawie, wydane na podstawie aktu normatywnego uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, uchylone lub zmienione zgodnie z art. 416¹.

Art. 404.

Z powodu przestępstwa można żądać wznowienia jedynie wówczas, gdy czyn został ustalony prawomocnym wyrokiem skazującym, chyba że postępowanie karne nie może być wszczęte lub że zostało umorzone z innych przyczyn niż brak dowodów.

Art. 405.

Do wznowienia postępowania z przyczyn nieważności oraz na podstawie przewidzianej w art. 401¹ właściwy jest sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, a jeżeli zaskarżono orzeczenia sądów różnych instancji, właściwy jest sąd instancji wyższej. Do wznowienia postępowania na innej podstawie właściwy jest sąd, który ostatnio orzekał co do istoty sprawy.

Art. 406.

Do postępowania ze skargi o wznowienie stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, jeżeli przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. 407.

§ 1. Skargę o wznowienie wnosi się w terminie trzymiesięcznym; termin ten liczy się od dnia, w którym strona dowiedziała się o podstawie wznowienia, a gdy podstawą jest pozbawienie możliwości działania lub brak należytej reprezentacji - od dnia, w którym o wyroku dowiedziała się strona, jej organ lub jej przedstawiciel ustawowy.

§ 2. W sytuacji określonej w art. 401¹ skargę o wznowienie wnosi się w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Jeżeli w chwili wydania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego orzeczenie, o którym mowa w art. 401¹, nie było jeszcze prawomocne na skutek wniesienia środka odwoławczego, który został następnie odrzucony, termin biegnie od dnia doręczenia postanowienia o odrzuceniu, a w wypadku wydania go na posiedzeniu jawnym - od dnia ogłoszenia tego postanowienia.

Art. 408.

Po upływie lat dziesięciu od dnia uprawomocnienia się wyroku nie można żądać wznowienia, z wyjątkiem przypadku, gdy strona była pozbawiona możliwości działania lub nie była należycie reprezentowana.

Art. 410

§ 1. Sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisane go terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie.

§ 2. Na żądanie sądu skarżący uprawdopodobni okoliczności stwierdzające zachowanie terminu lub dopuszczalność wznowienia.

2) Orzecznictwo krajowe istotne dla sprawy

40. Postanowienie Sądu Najwyższego z 22 grudnia 2005 r., V CO 16/05:

„Przeszkody do wznowienia postępowania nie usuwa wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 26 lipca 2005 r., w którym Trybunał ten wyraził stanowisko, że wnoszący skargę doznał ograniczenia prawa do sądu, co stanowi naruszenie art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”.

41. Postanowienie Sądu Najwyższego z 17 kwietnia 2007 r., I PZ 5/07:

„Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznający, że doszło do naruszenia prawa strony do rzetelnego procesu sądowego, gwarantowanego przez art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.), może stanowić okoliczność uzasadniającą wznowienie postępowania z powodu jego nieważności (art. 401 pkt 2 k.p.c.), także wówczas, gdy postępowanie nie zakończyło się wyrokiem, lecz postanowieniem o charakterze formalnym”.

42. Uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z 30 listopada 2010 r., III CZP 16/10:

„Ostateczny wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w którym stwierdzono naruszenie prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez sąd, zagwarantowanego w art. 6 ust. 1 konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej dnia 4 listopada 1950 r. w Rzymie (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.), nie stanowi podstawy wznowienia postępowania cywilnego”.

43. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 22 września 2015 r., SK 21/14:

„Art. 408 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) w zakresie, w jakim po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku nie pozwala żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności wynikającej z naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr

61, poz. 284, z 1995 r. Nr 36, poz. 175, 176 i 177, z 1998 r. Nr 147, poz. 962, z 2001 r. Nr 23, poz. 266, z 2003 r. Nr 42, poz. 364 oraz z 2010 r. Nr 90, poz. 587), o którym ostatecznie orzekł Europejski Trybunał Praw Człowieka, jest niezgodny z art. 77 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

3) Przepisy prawa UE

44. Traktat o Unii Europejskiej

Artykuł 19

1. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej obejmuje Trybunał Sprawiedliwości, Sąd i sądy wyspecjalizowane. Zapewnia on poszanowanie prawa w wykładni i stosowaniu Traktatów.

Państwa Członkowskie ustanawiają środki zaskarżenia niezbędne do zapewnienia skutecznej ochrony sądowej w dziedzinach objętych prawem Unii.

2. W skład Trybunału Sprawiedliwości wchodzi jeden sędzia z każdego Państwa Członkowskiego. Trybunał Sprawiedliwości jest wspomagany przez rzeczników generalnych.

W skład Sądu wchodzi co najmniej jeden sędzia z każdego Państwa Członkowskiego.

Sędziowie i rzecznicy generalni Trybunału Sprawiedliwości oraz sędziowie Sądu są wybierani spośród osób o niekwestionowanej niezależności, spełniających warunki określone w artykułach 253 i 254 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Są oni mianowani za wspólnym porozumieniem przez rządy Państw Członkowskich na okres sześciu lat. Ustępujący sędziowie i rzecznicy generalni mogą być ponownie mianowani.

3. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzeka zgodnie z Traktatami:

a) w zakresie skarg wniesionych przez Państwa Członkowskie, instytucje lub osoby fizyczne lub prawne;

- b) w trybie prejudycjalnym, na wniosek sądów Państw Członkowskich, w sprawie wykładni prawa Unii lub ważności aktów przyjętych przez instytucje;
- c) w innych sprawach przewidzianych w Traktatach.

45. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej

Artykuł 47

Każdy, kogo prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem, zgodnie z warunkami przewidzianymi w niniejszym artykule.

Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy. Każdy ma możliwość uzyskania porady prawnej, skorzystania z pomocy obrońcy i przedstawiciela.

Pomoc prawna jest udzielana osobom, które nie posiadają wystarczających środków, w zakresie w jakim jest ona konieczna dla zapewnienia skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości.

4) Orzecznictwo UE mogące mieć zastosowanie w sprawie

46. Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 11 grudnia 2007 r. w sprawie C-161/06 (*Skoma-Lux s.r.o. przeciwko Celní ředitelství Olomouc*):

Pkt: 71-73.

47. Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 29 lipca 2019 r. w sprawie C-620/17 (*Hochtief Solutions AG Magyarország Fióktelepe przeciwko Fővárosi Törvényszék*):

Pkt: 81-88.

VIII. Tryb przyspieszony

48. Na podstawie art. 105 Regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości Sąd Najwyższy **nie wnosi** o zastosowanie trybu przyspieszonego.

[as]